

Heterocerus

NR. 4

Nyhedsbrev for
danske
Coleopterologer

December 1996

Nyt fra Hald Ege

Af
Palle Jørum

Årets indsamlinger har bragt det samlede antal arter fra Hald Ege skovene med nærmeste omgivelser op over de 1000.

Mest spændende i 1996 har været fundet af en ny rovbille for landet, *Eusphalerum sorbicola*, som jeg fandt (1 eks.) i et moseområde syd for egeskoven. Samme sted lever snudebilleren *Larinus planus*.

I maj måned var Michael Hansen, Jan Boe Runge, Jan Pedersen og jeg selv på en fællesekskursion til Hald Ege. Det gav flere af de gode arter fra stedet, bl.a. *Lasiorhynchites cavifrons* - en art der er ret almindelig i skovene. Men superdyret fra turen var et eks. af klanneren *Globicornis*

corticalis, som Jan P. fik i sin bankeskærm, da han tæskede løs på en blomstrende hæg. Arten var ellers kun kendt fra 2 gamle fund: 2 eks. fra Nørholm Skov og 1 eks. fra Bornholm.

Jagten på Æbelø's biller er gået ind

Af
Palle Jørum

Som nævnt i sidste nummer af Heterocerus ønsker den nye ejer af øen, Aage V. Jensen-fondet, at få lavet en registrering af plante- & dyrelivet på øen.

I eftersommeren var Viggo Mahler, Jane Andersson, Henning Pedersen og jeg selv på weekend ekskursion til øen. Vi var nu nær

Side 1

*

*

ved at måtte opgive - da vi kom til ebbevejen ved Jersore, viste det sig nemlig, at vandstanden var for høj til, at traktoeren kunne sætte over. Det gav lidt ventetid, hvor vi i spænding studerede vandbevægelsen

- og heldigvis

viste det sig, at det var begyndt at gå den rigtige vej. Så over kom vi, og vi blev indlogeret på godset.

Skoven på Æbelø er ganske varieret. Der er en del højstammet bøgeskov, der ud fra et billernæssigt synspunkt ikke virker voldsomt spændende. Mere interessant ser de partier ud, hvor der står ældre eg, noget er måske nok rigeligt skygget, men der er også gamle træer, som står lyst og ser gode ud. De bør på den rigtige årstid kunne give noget interessant.

Det ubetinget mest spændende fund fra turen var snudebillen *Dorytomus schoenherri*, der er ny for landet. Viggo tog et enkelt eks. af arten på poppel. Af andre godbidder kan fremhæves rovbillen *Neobisnius procerulus*, som vi fandt en del eks. af på slambund ved en delvis udtørret sø. Her var der også *Agonum sexpunctatum* og *Carpelims lindrothi*. I hul eg fandt vi *Batrisedes venustus*. Jane fandt bladbillen

Chrysolina analis. Og på havskrænterne var der bl.a. *Dyschirius angustalus* og *Bledius filipes*.

Ole Martin var på Æbelø i juli måned og konstaterede forekomst af flere gode skovarter som *Molorchus umbellatarum*, *Agrilus lalicornis* og *Cossonus linearis*. Endelig kunne sommerfuglesamleren Preben Holst, der har opholdt sig på øen en stor del af året, fortælle, at garveren er set derovre ret talrigt på lys.

Opfordring

Af
Eivind Palm

Oplysninger om fund af snudebillearter tilhørende slægterne fra og med *Gronops* til og med *Zacladus* (efter det nye katalog) modtages med stor taknemmelighed. Jeg skal bruge dem til det kommende bind 2 i mit snudebilleværk.

Side 2

*

*

*

*

De fynske bålpladser -eller nogle af dem

Af

Jan Boe Runge

I år var det så bålpladser der stod på programmet. Inspirationen kom fra Falster hvor Jan Pedersen havde gjort nogle gode fund på en bålplads i et skovområde.

Først på sommeren var jeg en tur i Wedellsborg. I en skovlysning blev jeg opmærksom på en ret stor bålplads, et sted hvor der bliver afbrændt beskæring eller trærydning fra skoven. Jeg opsamlede her en pose med aske fra forskellige steder på bålpladsen. Hjemme blev asken sat til 'drys' og ud vrimlede det med sjældenheder. Dette medførte selv-

følgelig at jeg igen måtte ud til Wedellsborg -og det nogle gange efterfølgende- da nyheden spredtes fulgte flere billefolk efter.

Nogle uger efter var jeg i Kirkeby Sand, her fandt jeg også en ret stor bålplads, men på åbent land. Ifølge ejeren blev der her afbrændt beskæring fra en nærliggende kirkegård.

Afbrændingen bliver foretaget en gang om året til Sct. Hans. Jeg var der første gang en til to måneder efter afbrændingen. Det interessante var at næsten samme arter var at finde her. Den 3. lokalitet var Kajbjerg Skov, som Palle Jørum og jeg besøgte sidst i oktober. Vi stødte på to bålpladser, -og igen fandt vi næsten samme type arter. Her har vi kun været en gang, men det er ikke sidste gang.

Liste over nogle af arter fundet på de nævnte bålpladser:

	We	Ki	Ka
<i>Micropeplus tesserula</i>	x		x
<i>Henoticus serratus</i>	x		x
<i>Caenoscelis subdeplanala</i>	x		x
<i>Atomaria strandi</i> (<i>prolixa</i> auet.) i stort antal ved første besøg, herefter hurtig aftagende i antal.	x	x	x
I Wedellsborg var der ni arter af <i>Atomaria</i>			
<i>Dienerella elongata</i>	x		
<i>Cartodere constricta</i>	x	x	x
<i>Corticana fagi</i> Det er den i brunkul, Haderslev 1945	x	x	x
<i>Corticaria ferruginea</i> I Kirkeby S. stort antal.		x	x

Side 3

*

*

*

Det kommende tillæg til fortegnelsen samt supplement til kataloget

Af
Michael Hansen

Når du afleverer din liste med bilfund fra 1996 (senest på årsmødet), bør den deles op i to! Den ene liste skal som nu rumme oplysninger om fund af sjældne arter (lokalitetsdyrene). Denne liste er beregnet på tillægget til Victor Hansens fortegnelse.

Derudover vil det være fint, hvis du laver en liste med de arter, hvor du har nye oplysninger om distriktsfund, så der kan blive udarbejdet et supplement til det nye katalog.

Den fremtidige redigering af fortegnelse og katalog vil jeg foreslå, vi tager op til drøftelse på det kommende årsmøde.

'Bille-træf 96' hos Eivind og Birgitte Palm

Af
Henning Hendriksen

Ja så lykkedes det endnu engang, at afholde det årlige 'bille-træf' (den 23 - 24 og 25 august - 1996)

Denne gang deltog 8 personer udover værtparret.

Det var Mogens Rudkøbing fra Århus - 80 år og 'still going strong'. Hans og Tove Gønget- i ved ham med disse her Apion's, Palle Jørum og Jan Boe Runge fra Fyn- Jan Pedersen og hans trolovede Dorte fra Vordingborg, Henning Liljehult fra København og så forfatteren fra Allerød.

Fredag den 23. august- strålende sol og meget varmt ca. 30 grader C tog Henning L og jeg til Skarresø efter snudebiller *Dicranthus elegans*. Vi fandt den ikke! - men senere på dagen var Jan R og Palle dernede og fandt et par stykker. Om eftermiddagen tog Henning L, Eivind, Mogens og jeg til Ulstrup Strand på Røsnæs for at kette og sigte. Udbyttet var ret så ringe måske for varmt. Om aftenen da alle var ankommet, var der efter aftenspisning 'socialt samvær'. Vi kiggede på dyr litteratur og prøvede at planlægge de næste dages ekskursioner. Lørdag den 24. Vi startede ved 8.30 tiden med morgenmad, kl. 9.30 kørte alle til

Side 4

*

*

*

*

*

Gammel rand, et grusgravsområde nær Nyrand for at finde snudebillerne *Dorytomus ictor* og muligvis *D. filirostre*. Langs en grusvej på nogle store popler fandt vi under bark *D. ictor* i stort antal. Af *D. filirostre* fandtes i første omgang kun 2 eksemplarer ved bankning af løv - altså ikke under bark som ved *D. ictor*. Senere, en lille km. fra den første lokalitet fandt de '2 Jan'er' ved bankning *D. filirostre* i stort antal, så vi der ikke havde arten blev således forsynet. To i realiteten ret sjældne arter i antal, det var en god begyndelse på dagen. Derefter hjem til en hurtig frokost, hvorefter turen gik til Nekselø ved 14.30 tiden.

Der var begyndende skydække og lidt torden i det fjerne - men tilsyneladende langt fra vort udflugts- mål. Vi tog dog godt og

grundigt fejl. Da vi landede på øen havde det nyligt regnet ret så voldsomt så alt var dyngvådt, ikke just de bedste betingelser når man skal ud og ketcher - især *Sisymbrium sophia*. Det lykkedes for nogle af deltagere at indsamle enkelte eksemplarer af *Psylliodes sophiae*, dog ikke *Ceutorhynchus rapae*.

Vi andre drog ad våde stier mod vestsiden af øen medens tordenvejret hastigt nærmede sig. Det skal i parentes bemærkes at Palle og forfatteren havde forudset risikoen og medbragt komplet regnsæt. Dette faktum kom os nu til gode da gevaldige lyn og tordenbrag, samt et sand brusebad af cyklonagtige vandmasser faldte ned over det udsatte billefolk. Enkelte heriblandt Mogens havde klogelig nok begivet sig noget længere frem for at komme i ly på en lille gård. Undervejs havde nogle

Fra venstre - Jan R, Palle, Hans, Jan P, Henning H, Eivind, Henning L og Mogens.

Side 5

*

*

*

bemærket sig Eivind' s selvsikre påstand om at hans fortrinlige vindjakke kunne holde regn ude i mindst én times tid - men - men efter de første kæmpestore regndråber, der tilsyneladende gik durk igennem dette "regnværn", flygtede vor ven for fuld udblæsning, ned over kornmarken, for at søge ly. Den ellers hårdføre Jan P tog ligeledes benene på nakken, for at komme i læ. På den anden side af øen havde Henning L og Jan R søgt ly i øens eneste offentlige toilet, og det sammen med en snes andre ø-turister. Kun Palle og forfatteren nåede i første omgang ad en ret livstruende våd og glat sti ned til stranden. Her startede vi, efter bygen, en sand vandketchning hvor dyrene mere svømmede end gik i vore bakker. Da solen atter brød frem fik vi trods alt indsamlet en del gode dyr hvor især sigtning efter *Trachyphloeus* og *Sibinia* var noget lettere efter regnen. Så flere fik en sigtepose med hjem. Henning L kaldte disse poser 'lykkeposer', det skulle vise sig at holde stik der var *T. digitalis*, *S. phalerata* i antal plus flere 'småkravl'. Efter disse sindsoprivende oplevelser tog vi færgen hjem kl 18.30 for at blive tørre og spise oksesteg m.m. Vi var godt trætte og sultne. Om aftenen 'socialt samvær' og grundig belæring af Mogens om universet og dets hemmeligheder, - i sandhed en mester på sit felt i seng ved 24-tiden.

Søndag den 25. startede efter morgenmaden. Vejret var rimeligt pænt. Vi kørte først til Bromølle

hvor der fandtes *Apiol melancholicum* - derefter Brommelille sø, her var ikke meget, jeg fik dog nogle *Pyrrhalta viburni*. Derefter gik turen til Lyng Huse's grusgravsområde, og her var virkelig 'bid'. Langs grusvejen lå en stor bunke med træstammer og smuld af egetræ. Her blev der fundet nogle 'gode' arter, bl.a. *Uleiota planata* og *Silvanus bidentatus*. Ved svamp på egetræ tog Jan P - *Cis rugulosus*. Vi opholdt os her et par timers tid og blev til sidst jaget væk af en væmmelig personage der højlydt beklagede sig over at vi beskadigede hans ejendom, og han ville sågar tilkalde politiet. Henning L havde en lettere 'holmgang' med denne 'tumpe', som da måtte kunne se at vi ikke påtænkte at stjæle hans - efter sigende kostbare brænde. Nå - vi ignorerede ham og fortsatte videre til 'Flommen' ved Sorø. Her tilbragte vi de sidste par timer med ketchning af bl.a. *Apion vicinum* samt en del *Asiolestia interpunctata* og *A. motschulski*.

Herefter tog vi afsked, Henning L og jeg tog hjem - alle andre ligeså. Jeg tror vi alle fik en eller flere nye arter, og hvis ikke, var denne weekend så absolut en succes på oplevelser.

●

Side 6

*

*

*

*

Fund-Nyt Stor guldløber

Af
Palle Jørum

Som det vist er en del bekendt, tog jeg sammen med min ældste datter, Tine, her i foråret (3.05.) nogle eks. af *Carabus auratus* på Vodrup Klint på Ærø. Arten var tidligere fundet på Ristinge Klint (1 eks i 1983, af Ole Martin) og ved Hørsholm helt tilbage i midten af 1930'erne (imagorester). Men ingen af disse to fund har rigtig været taget for "gode varer", men er blevet betragtet som tilfældige fund. Med Ærø fundet er det nu med sikkerhed konstateret, at arten hører hjemme her i landet. Senere på foråret var jeg derovre sammen med Viggo Mahler og Jan Boe Runge, og også ved den lejlighed blev billen fundet.

Fundet har været omtalt i Fyns-aviserne, hvilket gav anledning til nogen debat. Jeg har fået mange henvendelser fra folk, enten fordi de mente at have fundet stor guldløber, eller fordi de havde andre interessante kryb, som de gerne ville have sat navn på. Det har været meget sjovt. To henvendelser om iagttagelser af stor guldløber fra sydenden af Helnæs og Horne Land var ledsaget af så detaljerede og præcise beskrivelser af dyr og fundomstændigheder, at jeg tror, der vitterlig er tale om *C. auratus*-iagttagelser. Det vil være, dejligt,

hvis der viser sig at være bestande af arten også på disse steder. Så kommer I på de kanter, så hold ud kig!

Blandt reaktionerne var der også et par kritiske røster - bl.a. fra Søren Tolsgaard, der var fortørnet over, at vi havde indsamlet eksemplarer af arten.

Ny elmebille

Af
Jan Boe Runge

I denne sommer var jeg en tur på Sjælland, her oplevede jeg for alvor elmesygens hersken. Denne oplevelse gjorde at jeg ville undersøge hvordan det stod til med elmesygen her på Fyn. Den dybere mening med denne undersøgelse var selvfølgelig at finde ud af hvor udbredt de forskellige elmebiller er.

Min vej førte her bl.a. til Hvidkilde, et skovområde nær Svendborg. Ved en skovvej lå en del stammer, af forskellige løvtræer, hvoraf det største antal var elmetræ. Under noget løst bark, i larvegangene af barkbilleren *Scolytus scolytus* og *S. triarmatus* fandt jeg en ret livlig 'smælderlignende' bille. Den kom ned i glasset og hjemme fandt jeg ud af at det var en ny slægt / art for landet - nemlig *Aulonium trisulcum*. Lokaliteten er efterfølgende blevet besøgt af flere 'billefolk' og flere eksemplarer er fundet.

Senere på året har Jan Pedersen fundet arten på Sjælland - så vær

Side 7

*

*

*

opmærksom på hvad du finder under elmetræets bark. Skulle du være så heldig at finde billen, hører jeg gerne nærmere, da jeg arbejder på en artikel der forventes optaget i Entomologiske Meddelelser, her vil emnet blive noget mere uddybet.

Tips

Om frugt og ådsel ophængt i træer

Af
Viggo Mahler

I Høstemark bliver den meste frugt udlagt som lokkemad ædt af kronhjortene. Søren Hansen fandt derfor på at hænge lokkemaden op i træer i stedet, og med godt resultat. Fremgangsmåden er enkel. Man tager et stykke kyllingetråd på f.eks. 40 x 80 cm og bukkes det sammen på den lange led. De 2 ender hænges så på et søm, som man har slået lidt ind i træet i f.eks. 2 meters højde. Derefter kan man anbringe sin lokkemad i den fremkomne trådlomme, der er åben i begge sider. Når man skal tilse ophængt, holder man blot bakken under og ryster eller banker dyrene ud af trådnettet.

Der er utallige muligheder for brug af lokkemad og ophængningssteder, men generelt vil rådrende frugt tiltrække træsaftarter, og ådsler og fuglelort burde tiltrække arter knyttet til rovfluglereder eller reder i

hule træer. I Høstemark er der ophængt frugt og ådsler i eg, el, birk, ask og bøg i solåben eller halvskygget skov. Det er mit indtryk, at det nok er bedst på eg. Man kan bruge mange slags frugt, men især ananas er godt. Med hensyn til ådsler er en blanding af forskellige fugle og småpattedyr sikkert det bedste. De følgende fund er alle fra Høstemark, da jeg ikke har prøvet metoden andre steder.

Når man om sommeren tilser et ophæng med frugt, er det mest iøjnefaldende de mange *Potosia cuprea*, der klasker ned i bakken. Desuden er der som regel masser af almindelige *Epuraea* og *Cryptophagus*, men iblandt dem også *Epuraea placida* (ny for Danmark) og *negleeta* og *Cryptophagus intermedius*. Der er også typiske træsaft-clavicorner som begge *Soronia*-arter og *Cryptarcha strigata*, og blandt de mange Aleochariner kan nævnes *Thamiaraea*-arterne og *Atheta hybrida* og *euryptera*.

På ophæng med ådsel er der fundet mange traditionelle ådseldyr som f.eks. *Nicrophorus*, *Oiceoptoma*, *Catops* og *Philonthus*, men også mere specielle som *Haploglossa marginalis*, *Holobus apicatus*, *Gnathoncus* (flest *buyssoni*) og *Sphaerites*. Metoden kan hermed anbefales.

Side 8

*

*

*

Om nytten af en kunstig mave

Af
Viggo Mahler

Vi har givetvis alle haft problemer med opblødning af stive dyr til præparation. Hvis de er tørret lidt ind, kan man som regel opbløde dem i vand, inden der kommer for meget bakteriebelægning på dem, men hvis dyrene er fra fangglas eller lignende indsamlinger, er de oftest konserveret i sprit, formalin eller andre mystiske væsker, og så får man dem aldrig medgørlige i vand. Det hænger sammen med, at musklernes proteiner er koaguleret, og så kan man ikke gøre dem bløde uden at smadre proteinerne. Her må den kunstige mave træde til.

Man skaffer sig noget pepsin, der er det proteinspaltende enzym i vores mavesaft, og tilsætter vand og saltsyre, f.eks. 1 g pepsin, 100 ml vand og 1 ml koncentreret saltsyre (= 30 %).

Pepsin er et hvidt pulver, der bl.a. kan købes ved kemikaliehandlere; jeg har købt det hos Bie & Berntsen (vistnok 100 g for 120 kr.). Jeg bruger nu væsken næsten hver gang, jeg skal opbløde nogle dyr.

Spritkonserverede dyr skal som regel ligge mindst en uge for at blive bløde, men man kan roligt lade dem ligge i "maven" i flere uger (eller måneder) uden at de tager skade. Der kommer ingen bakteriebelægninger, og smudsige dyr bliver

oven i købet rene. Også genitalpræparation er lettere, når musklerne er opløst.

Nekrolog

Af
Eivind Palm

Niels Esser blev kun 48 år. Men det blev 48 år med indhold. Han var rejselysten, og så sent som i dette efterår var han en tur i Nepal.

Entomologisk lærte vi Niels Esser at kende for en halv snes år siden. Han samlede på træbukke, forlød det. Så han kom med til vores billetræf, og det viste sig hurtigt, at snudebiller også havde hans interesse. I de sidste år var det slægten *Lixus*, han studerede, og meningen var, at det hele skulle ende med en større revision af de europæiske arter. Han havde da også lånt og fotograferet alle arterne og tegnet genitalier. Han havde også personligt opsøgt flere museer for at studere deres *Lixus*-samlinger.

Pludselig kom så beskeden om den dødelige sygdom, som lyn fra en klar himmel - også for ham selv.

Niels efterlader sig hustru og børn.

Side 9

*

*

*

*

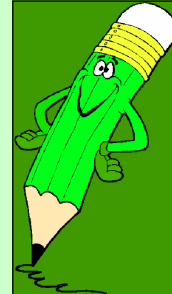
Fra Heterocerus- redaktionen

Du er stadig velkommen med nyheder til vort nyhedsbrev. Emner vi gerne tager op er tips og gode råd til 'billefolket'. Oplysninger om spændende fund og hvordan du har fundet lige netop dette dyr. I øvrigt vil det også være interessant at vide hvad du lige nu arbejder med, indenfor vor fælles interesse.

Redaktionens adresse:

Palle Jorum
Åløkken 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 65 96 08 68

Jan Boe Runge
Sneglehatten 90,
5220 Odense SØ
Tlf.: 66 15 50 41

Ønsker du at sende en mail til en af ovennævnte personer kan du benytte Dansk Entomologisk Forenings hjemmeside:

<http://www.entoweb.dk>

klik på "downloads"

Side 10

*

*